

Kariesprognose er som værmelding – men kanskje mer pålitelig?

Det kommer til å dreie seg om karies og voksne pasienter når professor Downen Birkhed og Peter Lingström snakker om det de synes er viktig, og det de har erfaring i: diagnostikk, fluor og kostrådgivning. Det finnes et eget svenskutviklet data-program som hjelpemiddel i kariesrisikobedømmelse. Cariogrammet vil de gjerne dele med kursdeltakerne som kommer til Oslo i august.

Lingström var Birkheds elev ved tannlegeskolen i Malmö en gang i tiden. Da Downen Birkhed ble professor i Göteborg i 1989, tok det ikke lang tid før Peter Lingström ble ansatt samme sted. Peter Lingström ble med den første doktoranden Birkhed var veileder for i Göteborg. Siden er det blitt mange flere. Birkhed og Lingström holder stadig sammen og har i fellesskap skrevet 20 publikasjoner, nesten utelukkende om kost og karies.

– Hvordan foretar dere en kariesrisikobedømmelse?

– I Sverige har man nylig blant annet utviklet en metode for kariesrisikobedømmelse og et databasert såkalt Cariogram. Det kan sammenlignes med en værmelding, forklarer Birkhed. Det er mye det samme prinsippet. Man ser på skyene og sier noe om hvordan man antar at været blir, basert på tidligere erfaringer. Vi intervjuer pasienten om sykdommer, hvor de arbeider og hva de spiser. Og ved prøver får vi informasjon om saliva, mengde og kvalitet, og antall kariesbakterier. Til slutt foretar vi en klinisk undersøkelse. Alt dette danner bakgrunnen for en kariesrisikobedømmelse – det vil si den antatte kariesutviklingen i fremtiden. Basert på denne gir man pasienten profylaktiske råd og veiledning. Vi forteller dem også betydningen av bakterier og saliva og hvor mye kostholdet betyr.

– Hva legger dere vekt på når det gjelder profylakse?

Downen Birkhed gir mange kurs i løpet av et år. Her snakker han om ulike søtningemidler for tannhelseteamet i Jönköping. Tilhørerne får en både lærerik og underholdende stund.

– Fluor. Jeg vil tro at en tredel av kurset kommer til å handle om fluorbehandling. Da vil jeg påstå at tannkrem er det beste middel, dernest skyllemiddel og på en god tredje plass tyggegummi. Vi har en egen Göteborgsmetode når det gjelder tannkremsteknikk, til forskjell fra

tannbørstingsteknikk. Den har vi gjort mange studier på. Göteborgsmetoden handler om hvor mye tannkrem man skal ta, hvordan den skal spres i munnen, hvordan man skal bruke vannet, og hva man skal gjøre etter børsting, forklarer Birkhed og fortsetter:

– I Sverige har vi lang tradisjon når det gjelder kariesprofylakse. På kurset vil vi snakke om «fluor-pluss-pakken», som vi anbefaler dem som vi ser trenger litt ekstra fluor. Eldre som gruppe vil bli behandlet spesielt i dette kurset. Det er farlig å bli gammel i forhold til karies, og problemene tiltar nå når folk lever lenger og beholder sine tenner. Alle eldre mennesker skal bruke fluor-pluss-pakken. Jeg vil si at man skal begynne ved pensjonsalder.

– Hva ønsker du at de norske kursdeltakerne skal sitte igjen med etter kurset?

– Jeg håper de blir mer interessert i kariesrisikobedømmelse og at de vil lære å bruke fluor mer effektivt. Vi vil dessuten si en god del om kost og kostrådgivning, fordi et feilaktig kosthold er selve grunnen til karies-

problematikken. Der er det viktig å lære seg hvordan man gir råd, uten å si at noen gjør noe galt eller feil. For å være en god kostrådgiver skal man opptre personlig overfor den man snakker til. Man bør kunne spørre om hva folk liker og ikke liker. Og man skal helst være kunnskapsrik og vite mye om produkter, hva de heter og hvor de er å få kjøpt. Jeg synes man skulle bruke mer tid på dette med kost. Men det er følelsesmessig litt vanskelig å snakke om slike ting. Det er som med røyking. Det er lett å gå i fellen og bli moraliserende. Men det går an å snakke om kost uten å spørre om noen ting. Man kan si mye om hva folk bør spise og ikke bør spise, uten å spørre dem om hva de faktisk spiser, eller antyde at man tror noe om dette i noen som helst retning.

– Dette høres ut som om det tar mye tid. Har tannlegene tid til dette?

– Nei, det har de slett ikke alltid. Og det trenger ikke være tannlegen som tar seg av denne biten heller. Dette kurset er beregnet på alle i tannhelse-teamet, og jeg ser for meg at det godt kan være sekretæren som tar seg av det med kostveiledning overfor pasientene, sier Downen Birkhed, idet han går inn i forelesningssalen ved den offentlige tannhelsetjenesten i Jönköping, der Tidende tok ham på fersken som kursgiver. Vi tør trygt love en underholdende stund. Ved siden av kunnskapsformidlingen.

Tekst og foto: Ellen Beate Dyvi

402 00 20

Til kamp mot caries!

Kursgivere

Professor Downen Birkhed, Göteborg
Odont. dr. Peter Lingström, Göteborg

Behandling av cariesjukdomen utgør fortfarande en væsentlig del av tandvårdsteamets vardag. Det kommer allt fler larmrapporter om att caries ökar blant barn och ungdomar. Dessutom utgör de äldre en allt större del av befolkningen och många behåller sina egna tänder upp i åldern. Detta innebär en ökad risk för blant annat rotcaries. Många äldre har dessutom nedsatt salivsekretion, vilket ökar cariesrisiken.

Grunderna till en lyckad caries-behandling är god diagnostik. Idag finns det olika metoder som kompletter till den kliniska och röntgenologiska cariesdiagnostiken. «Cariesrisk-

bedömning» har blivit ett begrepp inom den moderna cariologin och används alltmer av tandläkare världen över. För att kunna göra en bra cariesriskbedömning behövs kunskaper om saliv, mikrobiologi och kost.

Cariesprofylaxens hörpelare utgörs av fluorbehandling, kostrådgivning och munhygien. Både fluortillförsel i hemmet och på kliniken är viktiga för patienter med cariesproblem. Kostrådgivning är ofta ett försummat område och förtjänar mer uppmärksamhet i tandvården.

Målgruppe

Tannleger og tannpleiere

Kursplan

- * Cariesdiagnostik – klinik og teori
- * Cariologiske problem hos unge og äldre
- * Användandet av «Cariogram» i riskbedömningen

KURSPROGRAM

- * Fluorbehandling på klinik och i hemmet
- * Kostrådgivning – central del i cariesprofylaxen
- * Kunskaper om saliv, mikrobiologi och munhygien

Sted

Oslo Kongressenter, Folkets Hus,
Youngsg. 11, Oslo

Tid

Mandag 19. august 2002
kl. 0900–1600

Kursavgift

Kr 1 650,- inklusiv lunsj og pausekaffe

Påmeldingsfrist

1. juni 2002